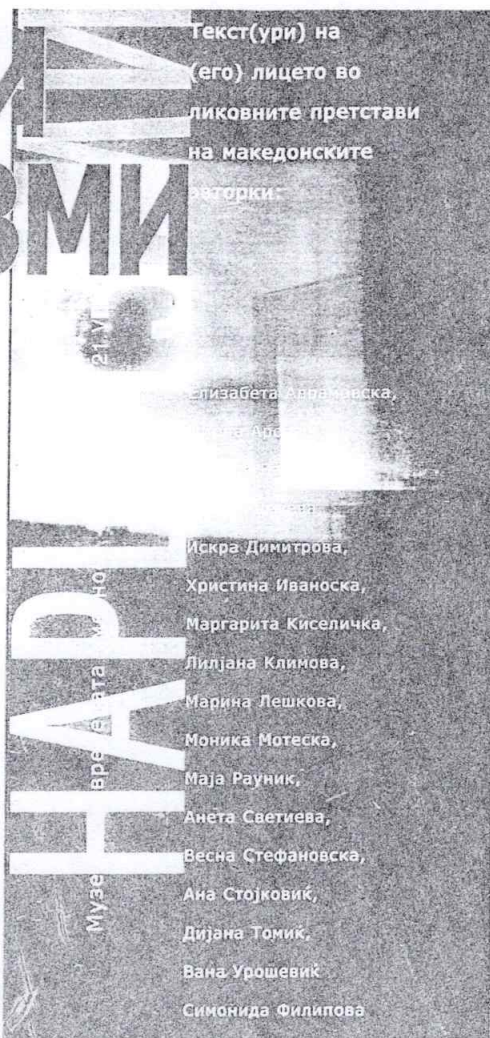

ЖЕНСКИ НАРЦИЗМИ

Колку изложбаиња "Нарцизми" ги потврдува дискурсиите за "женското" во најновата македонска уметничка продукција?

Деновиве македонската уметничка сцена се бранува со серија изложби, коишто (по долгиот изложбен вакуум) како забрзано да настојуваат да ја пополнат настанатата празнина. Меѓу другото, како специфична се издвојува белешката дека женскиот дел од уметничкото друштво се наметнува во еден силен и сериозен замав. Поточно, ова не е ништо ново и присутно е повеќе години, но изложбата *Нарцизми* во Музејот на современата уметност во својот обем и опфат како да прави резимирање на овие настојувања. Седумнаесетте уметнички по покана и на предлог на кураторот Соња Абаџиева размислуваат за аспектите на *нарцизмот* и ги искажуваат своите видувања. Од друга страна, серијата разговори со уметничките, објавувани во весникот *Македонија денес*, водени од Јасна Франговска (во последно време еден од најангажираните новинари во областа на ликовната уметност), е извонредно надополнување на проектот, уште повеќе поради фактот што македонските уметници оставаат малку траги од сопствените искази по повод нивното творештво. Со други зборови, македонската уметничка сцена се соочува со една "женска" (латентна) атака.

Мора да се забележи дека е интересно, но едновременно и да се нагласи дека е значајно зафаќањето на и во дискурсите за "женското" (кои не треба да се мешаат со оние на милитантниот феминизам од американските рани седумдесетти) во македонското поднебје (барем на полето на уметноста). Уште порано, во некои други дејствувања на Абаџиева, а особено во неколкуте ангажмани на Сузана Милевска, издвојувањето на овие дискурси како специфични за постмодерното време наметнува потреба од предефинирање на уметноста и на нејзините вреднувачки категории, како последица на преминот

на толкувачките системи од подрачјето на формалното кон подрачјата на концептното или, поточно, од обликовното кон темите. Тоа ја упатува уметничката продукција во поле коешто не само што бара сосема поинаква подготовка на самите уметници (во неа досегашното "умешно" се заменува со "рефлексивно"), туку и дополнителен напор и опсег на познавања на рецептивната и на рефлексивната страна на продукцијата од страна на критиката.

Враќајќи се назад кон изложбата *Нарцизми* и дискурсите за "женското" мора да се постави и прашањето за присутноста на овие вториве во самите пристапи на уметничките (бидејќи погоре кажаното се однесува на творците на излагачките концепти и на теоретичарите и критичарите, а не на самите уметници) и колку нив ги има на изложбата. Во случајот на овој текст не реферира на повикувањата на тематското, како тема на изложбата, или на

тематското, како однос кон темата на изложбата, туку се однесува на тематското како однос кон "темата на женското", бидејќи темата "нарцизам" нема ништо толку специфично со дискурсите за "женското" за да биде нивни спецификум. Изложбата, пред сè, има за цел да ги постави и да ги истражи прашањата за дискурсите за "женското" и нивните присуства кај македонските уметнички, но, најверојатно, нема за цел да даде одговори. Затоа изложбата дава делумен одговор на ова прашање. По ова останува впечатокот дека настојувањата на кураторот и очекувањата на критиката се во расчекор со извесен дел од остварувањата на уметничките. Или, пак, како конструктивно опозиционирање, дали пристапите на овие уметнички навистина поаѓаат од дискурсите за "женското" или, пак, само завршуваат во дискурсите за нарцизмот? Ваквиот став оди повеќе на товар на уметничките, отколку на кураторот и на критиката, но секако поставува едно друго прашање: кои се "специфично женските" аспекти и карактеристики на дискурсите за "женското" и како тие се третираат од страна на уметниците?

Одговорот на ова прашање може да понуди или ќе може да се потврди-демантира со организирање на една друга изложба, односно "машка" верзија на изложбата на истата тема, која што, ако покаже "специфично машки" дискурси, ќе им даде легитимитет на оние "женските".

Ако не го направи тоа, тогаш ќе остане на критиката и на теоријата на уметноста не да ги аргументираат, туку да го преиспитаат постоењето на "специфично половите" карактеристики и теми на рецентната продукција и на рецентната теорија.

Таквиот компаративен приод би бил извонредна можност и предмет за критичко-аналитичко истражување на особеностите на постмодернизмот воопшто. ☐

Небојша ВИЛИЌ